

CSENDŐRSÉGI RÉSZ

A magyar csendőrség szervi tagozódása és beosztása. — Központi vezetés. — Tiszti és altiszti parancsnokságok. — A csendőrség előljáró parancsnokságai és parancsnokai részére való különös szabályok.

A magyar csendőrség tagozását és katonai alárendeltségi viszonyait az alábbi vázlat mutatja:

HADÜGYMINISZTER

a magyar csendőrség felügyelője

csendőrkerületi parancsnokságok

az országos csendőriskola
parancsnoksága Nagyvárad

kikülönített törzstisztek

csendőrségi felszerelési anyag-
raktár Budapest

Pótszárnyparancsnokságok

Szárnyparancsnokságok

Szakaszparancsnokságok

Járás-, örs- (különítmény) parancsnokságok

A budapesti csendőrkerületi parancsnokság alá rendelve, mint különleges parancsnokságok:

a) csendőrségi pótlókeret parancsnokság: Budapest.

b) csendőrségi pótlóidomító osztály: Kiskunhalas.

c) csendőrtiszti különítmény: Gödöllő.

Minden csendőrkerületi parancsnokság kötelékében ezenfelül egy-egy tanosztály is működik.

A közbiztonsági szolgálat szervezéséről szóló törvény értelmében a csendőrség kerületekre oszlik, melyek folyó (római) számokkal jelöltettek meg. A megszállott területeken nem működő csendőrkerületi parancsnokságok miatt ezen megjelölések ez idő szerint mellőztetnek. Címzésük pl.: „A magyar csendőrkerületi parancsnokság, Székesfehérvár“.

A csendőrkerületi parancsnokságok székhelyei jelenleg a következők: Szeged, Budapest, Miskolc, Székesfehérvár, Kaposvár, Szombathely, Debrecen s az összevont Kolozsvár—brassói kerületeké: Jászberény.

A csendőrkerület a törzsből (segédtiszt, katonai ügyész, ügyészi tiszt, számvivőség, Szegeden: törzsgazdasági hivatal), pótszárnyból és szárnyakból, a szárny szakaszból, a szakaszok járásokból, a járás örsökből (gyalog, lovas vagy vegyes), kivételesen különítményekből (állandó vagy ideiglenes) áll.

Minden parancsnokság u. n. *felügyeleti területe* és létszáma akkora, hogy azt a parancsnok behatóan felügyelni, alárendeltjeit parancsnokolni, oktatni és irányítani képes legyen. E szerint egy kerület — rendes viszonyok között — 6—8 szárnyból, egy szárny 2—3 szakaszból, egy szakasz 2—4 járásból, egy járás 3—6 — lehetőleg egy közigazgatási járás területén fekvő — örsből áll. Természetszerűen ez nem zárja ki, hogy olyan járásparancsnoksághoz, melyhez a szomszédos járásokhoz viszonyítva aránylag kevesebb örs tartozik, a szomszédos járás területén elhelyezett örsök közül egy-kettő beosztható ne legyen.

A magyar csendőrség katonai, személyi és fegyelmi ügyekben legfelsőbb fokban a hadügyminiszternek, a közbiztonsági szolgálat teljesítésére és a gazdasági ügyekre nézve pedig a belügyminiszternek van alárendelve.

A csendőrségnek ezen kettős alárendeltsége nem hat bénítólag az intézmény szolgálatára, mert míg a hadügyminiszter fennhatósága annak katonai jellegű szervezettségével kapcsolatos ügyekre terjed ki, addig a belügyminiszter fennhatósága kizárólag a közbiztonsági szolgálatteljesítésre és a gazdasági ügyekre nézve terjed ki.

E helyen megemlítjük azt is, hogy a csendőrség szolgálati hivatásából folyólag a csendőr *altishti* parancsnokságok (járások, örsök), a közcsend, rend és biztonság érdekében a közigazgatási hatóságok, az igazságszolgáltatás körébe eső ügyekben pedig a bíróságok és ügyészségek rendelkezésére állanak s ezen hatóságok által a csendőrségi szolgálati utasítás értelmében írásban vagy szükség esetén — különösen, ha a késedelem veszéllyel járna — szóval kiadott hivatalos *felhívásaiknak* eleget tenni tartoznak.

A csendőrségi szolgálati utasítás azon kitétele, hogy a csendőrörsök *rendelkezésre állanak* a közigazgatási hatóságoknak és bíróságoknak, nem jelenti azt, hogy azoknak ezzel mintegy *alárendelve* is vannak, mert ezt már a csendőrség katonai szervezettsége eleve kizárja, hanem, hogy az államhatalom részéről ezen hatóságok lévén hivatva az általános rend és jogbiztonság fenntartására, ezekben és csakis ezekben a csendőrség nekik teljes támogatást nyújtani és intézkedéseiknek érvényt szerezni köteles.

A csendőrtiszteknek nem lévén hivatásuk a közbiztonsági vagy bűnügyi eljárásokban cselekvőleg részt venni és ezt csapattiszti helyzetük sem engedné meg, a közbiztonsági szolgálat *kezelése* felett az illetékes közigazgatási hatóságokkal és a magyar bíróságokkal egyetértően *örködni*, a csendőrök oktatását s katonai kiképzését vezetni, a katonai rendre, fegyelemre, öltözködésre, fegyverzetre *felügyelni* tartoznak.

I. Központi vezetés.

A csendőrség felügyelője.

A magyar csendőrség felett a katonai parancsnoklás, továbbá a fegyelem és a katonai rend feletti felügyelet jogát a magyar csendőrség Felügyelője gyakorolja, aki a csendőrség katonai vezetése, fegyelmi, valamint szolgálati ügyekben is — közvetlenül — a hadügyminiszternek van alárendelve s annak felelős.

A közbiztonsági szolgálat kezelése és teljesítése, valamint a gazdaságkezelés tekintetében is hivatott a vonatkozó törvények és szabályok helyes betartását ellenőrizni és — különösen a személyi vagy szolgálati úton észlelt fogyatkozások- és hiányokról jelentését és javaslatait a hadügyminiszterhez felterjeszteni köteles, ki azokat tárgyalás és esetleges megfelelő intézkedés végett a belügyminiszterhez teszi át.

A csendőrségi felügyelő az összes csendőrség legfőbb katonai előjárója, ki elsősorban hivatott arra, hogy a szabatos és eredményes csendőrségi szolgálati működésnek mindenütt egyöntetű és zavartalan folytonosságát előmozdítsa és biztosítsa.

A felügyelő: altábornagy vagy vezérőrnagy, ki a csendőrség állományából neveztetik ki és ez a rendszer szolgálja a legmegfelelőbbben az ország közbiztonsági s a testület szolgálati érdekét.

Hatásköre külön határozványokban van szabályozva.

A felügyelő helyettese: vezérőrnagy.

A felügyelő segédtisztje: csendőrőrnagy és egy alantás tiszt.

A felügyelő parancsőrtisztje: csendőrszázados.

A felügyelő ügyésze: törzshadbíró.

A felügyelőséghez kezelőszemélyzetül megfelelő számú altiszti személyzet s szolgák vannak rendszerezve. A felügyelőséghez tartozó összes személyek illetékei a hadügyi tárcát terhelik.

A hadügyminisztérium 5. (csendőrségi) osztályának ügyköre nagy vonásokban a következő:

A csendőrtörzs- és főtisztok mindennemű személyi ügyei, úgymint: *a)* a tiszti kinevezésekre s címbeli rendfokozatok adományozására vonatkozó tervezetek szerkesztése; *b)* felülvizsgálati, nyugdíjazási és kegydíjügyek; *c)* tiszti és legénységi egyének kitüntetése és jutalmazása; *d)* tisztok, tisztjelöltek minősítvényi táblázatainak megőrzése; *e)* tisztjelöltek kinevezése; *f)* csendőrtisztok és tisztjelöltek beosztása, áthelyezése és vezénylése; *g)* szabadságolások; *h)* tiszti rendfokozatról való lemondások; *i)* szolgálaton kívüli viszonyba való helyezések; *j)* csendőrség kötelékéből való elbocsájtások; *k)* rangmeghatározások; *l)* tisztok és legénység szolgálati idejének megállapítására vonatkozó tárgyalások; *m)* polgári hivatalba való átlépések. A csendőrtisztok, tisztjelöltek rangsorozati és beosztási lajsromának nyilvántartása, állomány kiegészítési ügyei. Nemesség, előnevek. Személyi és sebesülési pótdíjak. A csendőrség rangosztályba nem sorolt havidíjasainak, altiszti, legénységi és lóállományának rendszeresítése, kiegészítése és nyilvántartása. A csendőrlegénység szabadságolási, felülvizsgálati és nyugdíjazási ügyei. A csendőrlegénység közigazgatási úton való eltávolítása. Csendőregyéneket illető alapítványok adományozása. Elmebeteg csendőrségi egyének elhelyezése. Névváltoztatásra vonatkozó ügyek. A csendőrség szolgálata és szakszerű képzése iránti intézkedések, valamint a csendőrségi szolgálati könyvek és utasítások kidolgozása. Öltözeti és felszerelési ügyek. Mozgósítási ügyek. Tábori csendőrügyek. Statisztikai adatok gyűjtése. Csendőrtisztok, rangosztályba nem sorolt havidíjasok, altisztok és le-

génység ellen irányuló panaszok kivizsgálása és csendőrségi szempontból való elbirálása. Ezek büntetőbirósági, fegyelmi, becsületügyi és végrehajtási ügyeiben a hadügyminisztérium igazságügyi osztálya (13.) hivatott intézkedni.

A belügyminisztérium VI/b) (csendőrségi) ügyosztályának ügyköre nagy vonásokban a következő: A csendőrség szervezésére vonatkozó összes ügyek. Csendőrkerületek, tiszti osztály és alosztályok, járások és őrsök területi beosztása. Csendőrtiszti és legénységi állomány megállapítása, nyilvántartása, kiegészítése (hadüggyel egyetértőleg). — Tisztek és legénységi egyének ellátási ügyei. Tisztek és legénységi egyének özvegyeinek és árváinak ellátása. Csendőrségi egyének hadügyminiszter által intézendő kinevezéséhez, áthelyezéséhez, beosztásához, szabadságolásához való hozzájárulások. Jutalmazások és segélyezések. Kórházakban vagy elmeegyógyintézetekben gyógykezelt csendőregyének és családtagjaik után felmerülő költségek. A csendőrség lóállományának kiegészítése, a lovak gyógykezelésére vonatkozó összes ügyek. Őrsök gyalogosítása és lovasítása. Lótápszállítás biztosítása. A közbiztonsági szolgálatra vonatkozó összes rendelkezések. Rendkívüli közbiztonsági zavarok alkalmával szükséges összpontosítások. Karhatalmi kirendelések. Fegyverhasználati ügyek nyilvántartása. Fontosabb közbiztonsági zavarok elintézése. A csendőrség illetményeire vonatkozó összes ügyek. Illeték- és gazdaságkezelésre vonatkozó utasítások kidolgozása és helyesbitése. A csendőrség közbiztonsági szolgálata ellen emelt panaszok és felszólalások elintézése, amennyiben azok nem katonai fegyelmi vagy bírói eljárás alá tartoznak. A csendőrség öltözetének, fegyverzetének, felruházásának és a lőszereknek beszerzése és biztosítása. Szállítási szerződések megkötése. Lak-tanyák és egyéb elhelyezések biztosítása. A csendőrség költségvetésének összeállítása, a költségvetés és zárszámadások indokolása. Szervezettel kapcsolatos törvényjavaslatok kidolgozása.

II. Tiszti parancsnokságok.

A) Csendőrkerületi parancsnokságok.

Közvetlenül a csendőrség felügyelőjének vannak alárendelve minden olyan ügyekben, melyek a csendőrség katonai természetű és jellegű szervezetével vannak ösz-

szefüggtésben. A közbiztonsági szolgálatra s a csendőrség hivatásszerű alkalmazására vonatkozó ügyekben azonban a belügyminiszternek állanak rendelkezésére.

A csendőrkerület parancsnoka: ezredes, ki mellé két törzstiszt, — mint beosztott törzstisztek — egy segéd-tiszt, egy katonai ügyész, egy ügyészi tiszt, egy vagy két gazdasági tiszt, végül kezelő- és szolgaszemélyzet van beosztva.

A csendőrkerületi parancsnokság hivatását a szolgálati körében felállított összes tiszti és altiszti alosztályok katonai, beligazgatási és gazdasági ügyeinek irányítása s azok feletti örködés képezi, továbbá, hogy a közbiztonsági szolgálat a csendőrség részéről a vonatkozó törvények és különleges szabályok keretén belül egész terjedelmében tüzetesen teljesíttessék. Gondoskodik alárendeltjei kiképzéséről s arról, hogy a közbiztonsági szolgálat teljesítésére mindenkor jól kipróbált, megbízható és szakavatott közegek álljanak rendelkezésre.

Szoros érintkezést tart fenn a területén fekvő közigazgatási hatóságokkal, bíróságokkal és katonai parancsnokságokkal olyan célból, hogy az együttműködés előnyét a közérdek javára biztosítsa és állandósítsa.

Felügyel legénységi állományának létszámon tartására. Szabályozza a szolgálat kezelését s megszünteti a szolgálatteljesítésben talált hiányokat. Elintézi a Szolg. Szab. értelmében eléje terjesztett kérelmeket és panaszokat vagy ha ezek nem tartoznak hatáskörébe, azokat a had- vagy belügyminiszterhez terjeszti fel aszerint, amint az ügy egyik vagy másik miniszter hatáskörébe tartozik. Katonai szempontból a csendőrkerületi parancsnokság csapatparancsnokság s parancsnoka a csapatparancsnok fegyelmi fenytő jogával bír. A bírói fensőbbbségi jogot azonban a hadosztályparancsnok jogkörében gyakorolja, helyettese (a rangidősb beosztott törzstiszt) pedig mint „illetékes parancsnok” a dandárparancsnoki hatáskörben.

B) A csendőrségi felszerelési anyagraktár.

Budapesten települ szolgál a csendőrség szükségleteire az ipar útján beszerezendő ruházati anyagok és kellékek, ruházati és lőszerelvények, ágyneműek és egyes laktanya berendezési tárgyak számára. Hivatásszerű feladatát képezi ezek pályázat útján szerződésileg való biztosítása és beszerzése, azok szakszerű bevizsgálása melletti átvétele, gondozása s átvétel után az egyes pót-

szárnyakhoz való kiszállítása, nemkülönben a szerződésileg biztosítandó tárgyak mintáinak a beszerzése s a csendőrkerületeknél hasznavehetetlenné vált ruházati és felszerelési cikkek értékesítéséről való gondoskodás.

Személyzete áll: egy ezredes, mint parancsnokból, egy gazdasági tisztt, mint átvevő tisztből, négy gazdasági tiszthelyettesből, mint műmesterből s öt szolgából.

C) Pótszárnyparancsnokság.

A kerületek székhelyén van — közvetlenül a kerületi parancsnokságnak alárendelve — egy-egy pótszárnyparancsnokság, melynek parancsnoka egy csendőrszázados, kinek alá van rendelve a raktár és ruhakezelés végett egy gazdasági tisztt s megfelelő számú kezelő- és szolgaszemélyzet.

A pótszárnyparancsnokság önálló tiszti alosztály, melynek hatáskörébe a csendőrkerület kötelékébe tartozó legénység felruházása, felfegyverzése, felszerelése, nemkülönben a fogyatékbba jutó legénység beszerelése tartozik. Intézkedik a felülvizsgálat alá kerülő legénységnek a bizottság előtt leendő megjelenése iránt. A felülvizsgáló bizottságnak tagja. Próbaszolgálatra bevonulókat ő esketi fel. Nyilvántartja az összes csendőrnnyugdíjasokat, az ellátásban levő özvegyeket, árvákat, a kegydíjat élvezőket, valamint az igazolvánnyal ellátott altiszteket és az ideiglenes polgári alkalmazásban levő tartósan szabadságolt csendőregyéneket.

D) Pótlókeret-parancsnokság és pótló-idomító osztály.

Előbbi Budapesten, utóbbi Kiskunhalason, mindkettő a budapesti csendőrkerületi parancsnokságnak alárendelve. Mindkettő parancsnoka egy-egy törzstiszt.

Gazdasági ügyeket egyik sem intéz. E tekintetben a budapesti pótszárnyhoz vannak utalva.

E) Tiszti különítmény.

Gödöllőn egy állandó jellegű csendőrtiszti különítmény van felállítva, mely közvetlenül a budapesti csendőrkerületi parancsnokságnak van alárendelve. Gazdasági ügyeit a budapesti szárny látja el.

Parancsnoka egy csendőrszázados, aki a parancsnokságához utalt járás- és őrsparancsnokságok felett ugyanazon jogokat gyakorolja, mint a kikülönített csendőralosztályok parancsnokai.

F) Tanosztály parancsnokság.

Közvetlenül a kerületi parancsnokságoknak alárendelve minden kerület székhelyén van — mint önálló tiszti alosztály — egy-egy tanosztály, melynek hivatása a próbaszolgálatra felvett egyének elméleti kiképzése és az altiszti tanoncok képzése.

A tanosztály parancsnok (oktatótiszt) csendőrszázados ki mellé — mint segédoktatók — kellő számú altiszt van utalva. A parancsnok irányítja az oktatás menetét, előad egyes fontosabb tárgyakat s személyes felügyeletet gyakorol a hallgatók gyakorlatozásánál. Fel van ruházva az alosztályparancsnok fegyelmi fenytő jogával. Gazdászati ügyekben a tanosztályok a pótszárnyakhoz vannak utalva.

G) Szárnyparancsnokság.

A szárnyparancsnokságot — két vagy három szakaszparancsnokság az alárendelt örs- és járásparancsnokságokkal együtt — képezi. Parancsnoka egy csendőrszázados.

A szárnyparancsnokság létszámereje mindig azon vidék közigazgatási beosztásához alkalmazkodik, melynek területén működik. Elvben vármegyék székhelyén van rendszeresítve, nagyobb vármegyékben azonban két szárnyparancsnokság is létesített a szolgálat eredményesebb elláthatása végett.

A szárny parancsnoka az alárendelt szakasz-, járás- és örsparancsnokságok minden működése és a szárny területén a közbiztonsági szolgálat szabatos kezelése felett örködni tartozik. Felelős a katonai rend- és fegyelemért, valamint a legénységének a csendőrségi szolgálatban szükséges kiképzéséért, továbbá a legénység ruházataért, fegyverzetéért, táplálkozásáért, elhelyezéséért, az iroda- és pénzkezelésért stb.

Kötelessége alárendelt tisztjei és legénységének ügy szolgálatban, mint azonkívüli magatartását figyelemmel tartani. A közbiztonságra vonatkozó észleleteit a közigazgatási hatóságokkal közli, épen ezért azokkal, valamint a csendőrséggel érintkezésben levő polgári és katonai hatóságokkal és parancsnokságokkal intenzív összeköttetésben lenni tartozik.

Alosztályait évenként egyszer, — szükség esetén többször is — megsemléli. Hivatott arra, hogy a pénz- és gazdaságkezelés körüli teendőket az alárendelt ke-

zelőszemélyzettel elvégeztesse, továbbá, hogy az irodai ügykezelésben a szigorú pontosságot érvényre juttassa.

A szárnyparancsnokságok a kerületi parancsnokságoknak közvetlenül vannak alárendelve. Katonai szempontból kikülönített tiszti alosztálynak tekintetnek s parancsnokát az alosztályparancsnok fegyelmi fenytő joga illeti meg.

A szárnyparancsnokságnál őriztetnek a legénység személyi és erkölcsi okmányai s ezen parancsnokságok hivatottak a rangosztályba nem sorolt havidíjasok, al-tisztek és csendőrök megdicsérésére, jutalmazására és kitüntetésére vonatkozó javaslatok megtételére is.

Lovas örsökkel bíró szárnyparancsnoknak kötelességei a lovas szolgálatot illetőleg azonosak a szakaszparancsnokéval. Azokon felül kötelessége a szakaszparancsnokainak ez iránybani működését hatékonyan ellenőrizni és irányítani.

H) Szakaszparancsnokság.

A szakaszparancsnokságot az alárendelt járás- és örsparancsnokságok képezik.

A szakaszparancsnok rendes viszonyok között főhadnagy vagy hadnagy, — aki mindennemű személyi és szolgálati ügyben előljáró szárnyparancsnokának van alárendelve.

Alárendelt járás- és örsein a katonai rend és fegyelem felett őrködni s alárendeltjeit a közbiztonsági szolgálat minden ágába bevezetni és továbbképezni tartozik; neki a felügyeleti körletében előforduló minden eseményről tudomással kell bírnia, a hatóságokkal állandóan érintkeznie s arról kell gondoskodnia, hogy a közbiztonsági szolgálatra vonatkozólag hozzája intézett megkeresések és az alárendelt járás- és örsökhöz érkezett írásbeli s — a körülményekhez képest — szóbeli felhívások (megkeresések) pontosan teljesíttessenek.

Alosztályai felett évenként kétszer, a szükséghez képest esetleg ennél többször is szemlét tart.

Kötelessége legénysége minden irányú magatartását állandóan figyelemmel kísérni, a legénység oktatását s katonai szempontból való képzését vezetni. A közbiztonságra vonatkozó észrevételeit a hatóságokkal közli, a hátrányok és hiányok eloszlatását pedig eszközli.

A szakaszparancsnok kötelessége továbbá — mint a legénység legközvetlenebb tiszti előljárójának —

meggyőződni afelől, hogy a járás- és őrsparancsnokok szolgálati kötelességeiket és a hatósági felhívásokat pontosan teljesítik-e? Úgy a közbiztonsági, mint a fegyelmi rendkívüli zavaroknál a helyszínére megy s ott úgy a közbiztonság, mint a fegyelem fenntartása érdekében a szükséges intézkedéseket megteszi. Létszám kiegészítéseket és megerősítéseket saját állományából eszközöl, nagyobb erő szükségessége esetén azt előljáró szárny- vagy kerületi parancsnokságától kéri.

Bűnügyi nyomozásokban személyesen részt nem vesz, ilyen természetű ténykedést önmaga nem teljesít, mert azok fogyanatosítására a csendőrségnél *kizárólag* a legénység van hivatva, hanem — mint katonai előljáró — az őrsparancsnokok s a járőrök ezirányú ténykedéseit ellenőrzi és felügyeli, a szükséges útbaigazításokkal azokat ellátja s előljáró parancsnokságait fölmerült nagyobb szabású bűnügyekben a tényállás s a nyomozások eredményéről tájékoztatja.

Katonai szempontból a szakaszparancsnokság különített tiszti alosztály s parancsnoka ennek fegyelmi fenytő jogával bír.

Lovas őrsökkel bíró szakaszparancsnokok kötelességét képezi a lovas legénysége ily irányú tovább képzése, a lovassági gyakorlatra s a lőügyekre vonatkozó szabályok helyes végrehajtásának ellenőrzése és pontos betartásának felügyelése.

Gazdászati ügyeket a szakaszparancsnok nem intéz.

III. Altiszti alosztályparancsnokságok.

a) Járásparancsnokság.

Közvetlenül a szakaszparancsnoknak vannak alárendelve a járásparancsnokságok, melyek elvben minden közigazgatási járás székhelyén vannak felállítva és előljáró parancsnokságát képezik az illető közigazgatási járás területén fekvő őrsöknek. Ha azonban azok száma olyan nagy, hogy tulságos mérvben kötne le egy járásparancsnokot, a szolgálat érdekében egy közigazgatási járás területén két csendőr járásparancsnokság is állítatik fel.

A járásparancsnok: tiszthelyettes, — aki alárendelt legénységének közvetlen előljárója, vezetője és tanácsadója. Ő ellenőrzi elsősorban alárendelt őrsének szolgálati tevékenységét, közbiztonságra vonatkozólag tett intézkedéseieiért és járása területén a közbiztonság jó álla-

potáért, valamint a szolgálatnak a fennálló szabályok, utasítások és rendeletek értelmében való helyes és pontos kezeléséért felelős.

Kötelessége alárendeltjeit minden alkalommal, különösen pedig őrszempléinél a nyomozó szolgálat minden részébe — a szabályok szellemében — gyakorlatilag bevezetni és oktatni, fegyelem kezelésben pedig előjáró tiszti parancsnokságát — elsősorban szakaszparancsnokságát — támogatni.

b) Őrsparancsnokság.

A közbiztonsági szolgálat tulajdonképeni *ellátói* az őrsparancsnokságok, melyek közvetlenül a járás- és szakaszparancsnokságoknak vannak alárendelve. Hivatottak felügyeleti körletük állandó portyázására. Az e célból létesített őrjáratok alapján azt havonta többször, éjjel és nappal bejárni, a megelőző rendészeti szolgálatot végezni s előforduló bűncselekmények nyomozását teljesíteni hivatottak és kötelesek.

Parancsnoka: tiszthelyettes, aki a szolgálat végrehajtására szükséges intézkedéseket megtenni tartozik s aki felelős az őrskörlet közbiztonságáért. Ő vezényli ki a szolgálatba vonuló **csendőröket**, ő jelöli ki a járőrvezetőt és — amennyiben az a szolgálati működés minőségéhez mértén lehetséges — határozza meg rendszerint minden szolgálat teljesítésének a tartamát is. Ő tartozik az őrs felügyeleti körletében külszolgálatot teljesítő csendőröket időnkint — éjjel és nappal — ellenőrizni s a felől, — vajjon általuk a szolgálati meghagyások pontosan és az adott utasítások szerint hajtatnak-e végre, — helyszínen személyesen meggyőződni.

Kötelessége alárendeltjeivel napirend szerint elméletileg és gyakorlatilag foglalkozni s egész törekvésével odairányulni, hogy azok a szolgálatukat, álláskötelmeiket jól ismerjék s a kellő szakavatottságot maguknak minden téren megszerezzék.

Vezeti az őrsirodát s gondoskodik arról, hogy az őrsre érkező parancsok, hatósági felhívások és megkeresések a kellő időben pontosan teljesíttessenek. Felelős az őrskörlet közbiztonságáért, épen ezért a szolgálatot annak érdekében önállóan irányítja.

Csendőrlegénység új állomány csoportjai. Egyenruhaváltoztatás a csendőrségnél.

A hadügyminiszter a belügyminiszterrel és a nemzeti hadsereg fővezérségével egyetértésben a magyar nemzeti csendőrségnél az alábbi állománycsoportokat állapította meg:

I. Rangosztályba nem sorolt havidíjasok állománycsoportja.

- I. osztályu (gazdászati) tiszthelyettes,
- II. osztályu (gazdászati) tiszthelyettes,
- III. osztályu (gazdászati) tiszthelyettes.

II. Továbbszolgáló altisztek állománycsoportja.

Főtörzsőrmester,
Törzsőrmester,
Örmester.

III. Altisztek állománycsoportja.

Csendőr,
Próbacsendőr.
Ennek alapján kinevezte:

1920. évi január hó 1-ével:

a) a rangosztályba nem sorolt havidíjasok állománycsoportjában:

I. osztályu tiszthelyettesekké a volt csendőr járás-
őrmestereket,

I. osztályu gazdászati tiszthelyettesekké a volt
csendőr törzsőrmestereket,

I. osztályu tiszthelyettes patkolómesterré a volt
csendőr főpatkolómestert;

II. osztályu tiszthelyettesekké a volt 1. és 2. osz-
tályu őrmestereket;

II. osztályu gazdászati tiszthelyettesekké a csendőr
gazdászati szakvizsgát (törzsőrmesteri vizsgát) tett és
csendőr gazdászati (számviteli) szakmában alkalmazott
volt 1. és 2. osztályu őrmestereket;

III. osztályu tiszthelyettesekké a volt vizsgázott al-
őrmestereket;

III. osztályu gazdászati tiszthelyettesekké a csendőr-
gazdászati szakvizsgát (törzsőrmesteri vizsgát) tett

csendőrgazdászati (számviteli) szakmában alkalmazott volt vizsgázott alőrmestereket.

Rangosztályba nem sorolt havídijasokká (tiszthelyettesekké) csak a jelenleg meg nem szállott területen tényleges csendőrségi szolgálatban álló csendőregyének nevezhetők ki. A megszállott területekről vagy hadifogságból visszatérőknek, általában mindazon csendőregyéneknek tiszthelyettesekké való kinevezésére, akik: a kinevezéseket tárgyaló állományparancs kiadása utáni időben jönnek a meg nem szállott területen működő csendőrpáncsnokságoknál növedékbe, a hadügyminiszterhez esetről-esetre külön felterjesztés teendő.

A csendőraltiszti szakvizsgát ezután letevő csendőregyének kinevezésére, illetve előléptetésére nézve külön intézkedett.

Azok a csendőraltiszti szakvizsgát nem tett csendőregyének, akik a világháború alatt a harctéren olyan csendőraltiszti rangfokozatokba neveztettek ki, amelyek csak vizsgázott csendőregyéneknek illetnek meg, nem a március hó 21-ike előtt viselt rendfokozatuknak megfelelő itt rendszeresített rangosztályba nem sorolt havídiyasi rendfokozatba, hanem csakis az őket csendőrségi szolgálati idejük alapján megillető továbbsszolgáló altiszti rendfokozatba nevezhetők ki.

b) a továbbsszolgáló altisztek állománycsoportjában:

Főtörzsőrmesterekké a 10 éven,

Törzsőrmesterekké a 8 éven és

Őrmesterekké a 6 éven felül szolgáló vizsga nélküli alőrmestereket, vezetőket s csendőröket.

A továbbsszolgáló altisztek egyes rendfokozataiba való kinevezésnél alapul csak a megszakítás nélküli csendőrségi szolgálati idő vehető.

A fenti intézkedésekkel kapcsolatos egyenruhaváltoztatásokat az alábbiakban rendelte el:

I. Zubbonny.

A hadsereg részére megállapított zubbonny. A csendőrségi hajtóka színe buzérvörös acélzöld alapon, a csendőr gazdaszati tisztek, valamint a csendőr gazdaszati szakvizsgát (törzsőrmesteri vizsgát) tett és csendőr gazdaszati (számviteli) szakmában alkalmazott egyéb csendőregyének részére palaszürke acélzöld alapon.

A hajtóka méreteit és alakját a melléklet 6. rajza mutatja.

II. Rendfokozati jelvények.

1. Próbacsendőrök és csendőröknél.

A hajtóka sújtásszegély nélküli.

A rendfokozati csillagok celluloidból, altiszti paszomány sárga selyemből.

Próbacsendőrök a próbaszolgalati idő alatt a hadseregtől magukkal hozott rendfokozatot megtartják, kivéve az őrmesteri és ennél magasabb rendfokozatot. További előlépésük csendőrségi szolgálati idejük alapján történik (6 éven felül őrmester és így tovább.)

2. Továbbszolgáló altiszteknél.

Hajtóka sújtásszegélye 3 mm széles ezüst paszományból.

Csillagok átmenetileg ezüst fonálból.

Altiszti gallér paszomány átmenetileg sárga selyemből.

3. Rangosztályba nem sorolt havidíjasoknál.

Hajtóka sújtásszegélye 3 mm széles ezüst paszományból.

Csillagok ezüst fonálból.

13 mm széles rangosztályba nem sorolt havidíjasi gallérpaszomány és 3 mm széles rendfokozati csíkok ezüstből.

4. Tiszteknél.

A 212228/42.—1919. számú Körrendelet (55. sz. Rendeleti Közlöny, Szabályrendeletek) I. fejezet 3. pontja szerint a fenti I. fejezet bevezetésében leírt (csendőrségi) hajtókán.

A csendőr törzstisztek 4 cm széles törzstiszti arany-paszományának alkalmazását a melléklet 5. rajza mutatja.

III. Főveg.

1. Tollas csendőrkalap.

Tollas csendőrkalap (vadászkalap) tollfongóval és makkos végű zsinórral az eddig rendszeresített alakban.

Kalapzsinór tiszteknél aranyból, I. osztályu tiszt-helyetteseknél ezüstből, a többi csendőregyénekél zöld gyapjufonálból van szöve.

Készültségi, ügyeleti, karhatalmi és járőr szolgálatban, valamint tanukihallgatás alkalmával csendő:egyének — tisztek kivételével — a tollas csendőrkalapot viselik.

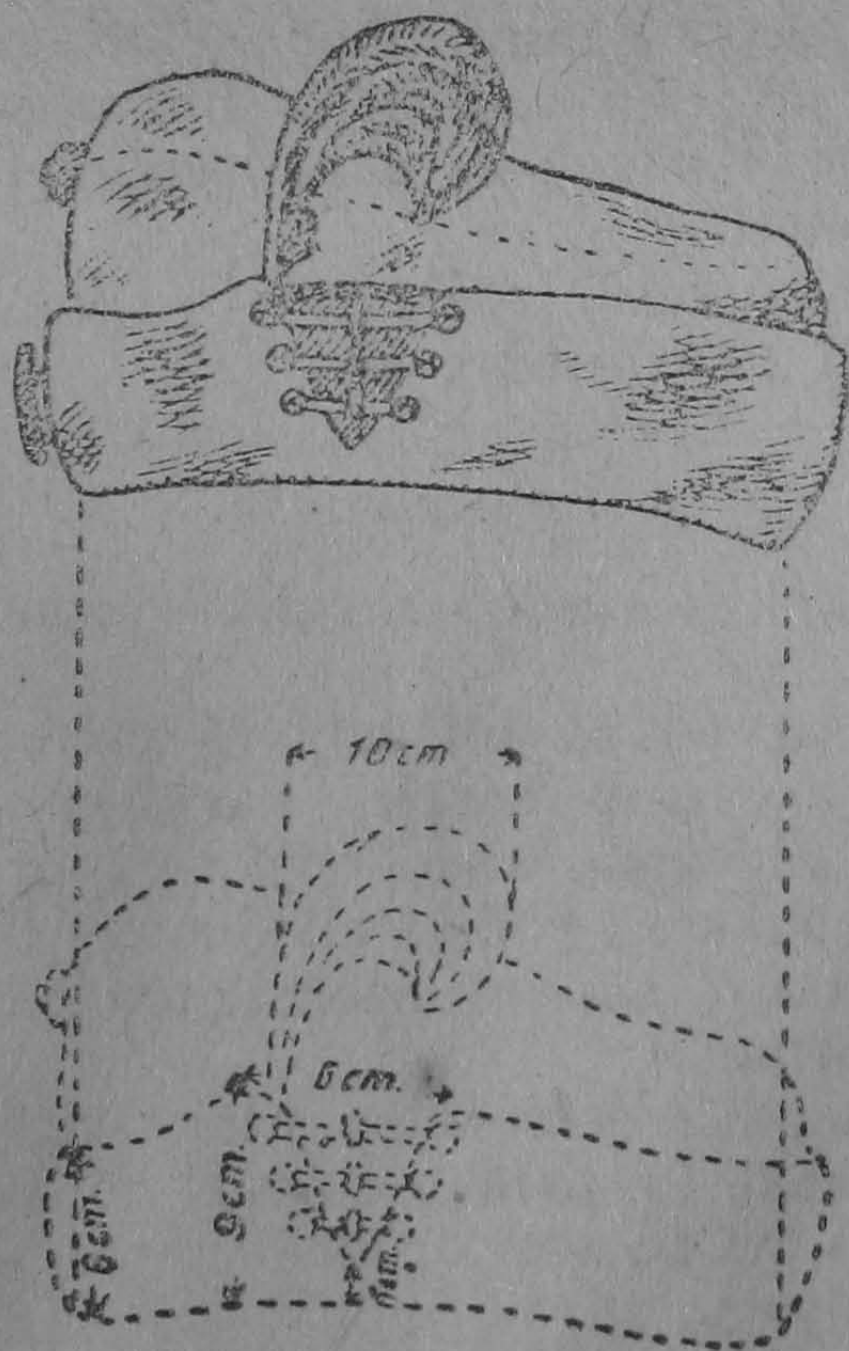
Tollas csendőrkalap viselendő ezenfelül minden oly alkalommal, amidőn az ugyanazon helyőrségben állomásozó csapatok részére a díszfövek (Bocskay süvegén a toll) viselése el van rendelve.

Csendőrtisztek tollas csendőrkalapot csak dolmányhoz és csakis oly alkalmakkor viselnek, amidőn díszkivonulásoknál vagy ünnepélyes alkalmakkor tiszteknek általában a díszföveg viselése el van rendelve.

2. Bocskay süveg.

A Bocskay süveg a hadrakelt sereg kötelékében, valamint általában tábori (harctéri) szolgálatban, továbbá szolgálaton kívül viselendő.

A süveg karimájának baloldali színes betoldása buzérvörös, felső szélén 5 mm széles acélzöld szegélylyel, gazdaszati tiszteknél, valamint a csendőr gazdá-

1. rajz.

szati szakvizsgát (törzsőrmesteri vizsgát) tett és csendőrgazdászati (számviteli) szakmában alkalmazott egyéb csendőregyéneknél palaszürke felső szélén 5 mm széles acélzöld szegéllyel.

A süvegtopánok (zsinórozás és galambkosarak) tisztteknél arany-, rangosztályba nem sorozott havidíjasoknál és továbbbszolgáló altiszteknél ezüst-, csendőröknél és próbacsendőröknél a süveg színének megfelelő gyapjufonálból vannak.

A süvegkarimának elülső közepén egy fénytelen, szürke vasbádogból készült pajzsjelvény van.

A süvegrózsa tisztteknél arany fonálból, rangosztályba nem sorolt havidíjasoknál és továbbbszolgáló altiszteknél ezüst fonálból, csendőröknél és próbacsendőröknél sajtoló rézbádogból készült.

A süvegrózsa belseje nemzeti színben van tartva; a színek vízszintesen fekszenek.

A süveg baloldali nézetét a melléklet I. rajza, elüli nézetét lásd III. oldalon.

A süveg baloldalán a karima színes betoldásának belső, elülső részére erősített hüvelybe egy kakastollból készült forgó nyer mindenkor elhelyezést, amidőn csendőregyének a jelen 2. pont 2. bekezdése értelmében Bocskay süveget viselnek és a hadseregnél a sastoll viselése elrendeltetett.

A tollbokréta felső széle a süvegkarima baloldali felső szegélyétől 12 cm-nyire ér.

3. Fekete sapka.

A fekete sapkák később meghatározandó határidőig kihordhatók.

Tisztteknél az eddigi alakban és méretekben.

Rangosztályba nem sorolt havidíjasok, valamint továbbbszolgáló altisztek, csendőrök, és próbacsendőrök által a fekete sapkák az eddigi alakban és méretekben az alábbi változtatások szerint szolgálaton kívül további intézkedésig viselhetők.

A fekete sapkák zsinórzása rangosztályba nem sorolt havidíjasoknál és továbbbszolgáló altiszteknél ezüst, csendőröknél és próbacsendőröknél piros selyemfonállal átszőtt sárga selyem.

Sapkarózsa rangosztályba nem sorolt havidíjasoknál és továbbbszolgáló altiszteknél ezüst, csendőröknél és próbacsendőröknél sárga selyem.

A sapkarózsa belseje az összes állománycsoportoknál nemzeti színben van tartva. A színek vízszintesen fekszenek.

IV. Dolmány.

Tiszteknél a dolmány viselésére az eddig érvényben volt szabályok továbbra is érvényesek.

A többi állománycsoportokba tartozó csendőregyének piros zsinórzatu dolmányt szolgálaton kívül és — köpenynélküli kivonulások kivételével, amidőn a különböző ruházat a kivonult csapat (járőr) egyöntetűségét sérti — szolgálatban is viselhetnek.

Arany zsinórzásu dolmány csak a tiszteket illeti meg.

Dolmányhoz — szolgálaton kívül — csak fekete sapka viselhető.

V. Kardbojt és szuronybojt.

Tiszteknél az eddigi előírás szerint.

I. osztályu tiszthelyettesek ezüst, a többi csendőregyének sárga selyemkardbojtot viselnek.

Gyalogtiszti és lovascsendőr kardon nyitott, szuronyon és gyalogcsendőr kardon zárt kardbojt viselendő.

Az összes kardbojtokon a bojt fölött a szalag végét egy 3 cm széles nemzeti színű szalaggal kell körülvenni.

VI. Kitüntetések.

A békében és az elmúlt háború alatt szerzett rendjeleket és érmeket előírás szerint mindenki tovább viseli.

VII. Járőrvezetői jelvény.

A járőrvezetői jelvények az arra jogosultak által az eddigi szabályok szerint tovább viselendők.

VIII. Oldalfegyver.

Tisztek tábori szolgálatban, továbbá szemleutazások és kivizsgálások alkalmával szuronyt viselnek, minden egyéb alkalommal kardot tartoznak viselni.

Kivételt ezen szabály alól az 1919. évi 67. sz. Közlönyben közzétett 19166/el. 31/A—1919. számú rendelet 5. bekezdése állapít meg.

Szemleutazásokon és vizsgálások alkalmával tisztek szurony helyett kardot is viselhetnek.

Az I. osztályu tiszthelyettesek szolgálatban és szolgálaton kívül — tábori szolgálat kivételével — gyalogtiszti kardot viselnek.

Szemleutazások alkalmával I. osztályu tiszthelyettesek kard helyett szuronyt is viselhetnek.

II. és III. osztályu tiszthelyettesek, valamint továbbbszolgáló altisztek, csendőrök és próbacsendőrök szolgálatban gyalogcsendőr kardot (szuronyt) viselnek.

Lovascsendőr egyének szolgálatban és szolgálaton kívül a lovascsendőr kardot viselik.

II. és III. osztályu tiszthelyetteseknek szolgálaton kívül a gyalogtiszti kard viselése meg van engedve.

IX. Köpeny.

Tiszteknél az eddigi szabály szerint.

Az összes többi csendőregyének a köpennyel azonos anyagu és színü köpenygallért és csendőrségi köpenyhajtókát viselnek.

Az I. osztályu tiszthelyettesek köpenye a tisztek köpenyéhez hasonlóan buzérvörös (palaszünke) posztóval van szegélyezve, a hajtókán egy fehér fémből készült sapkagomb van.

A többi csendőregyének köpenye szegélyezés nélküli; a hajtókán gomb nincs.

X. Kardkötő.

Az eddigi méretekben és kivitelben tiszteknél arany, I. osztályu tiszthelyetteseknél ezüst, a többi csendőregyéneknél sárga selyempaszománnal.

Egyéb rendelkezések.

Az álló galléru zubbonyok — később meghatározandó határidőig — kihordhatók. Addig a fenti II. fejezetben meghatározott hajtókák és rendfokozati jelvények az álló galléru zubbonyokon, valamint a dolmányok álló gallérján is viselhetők.

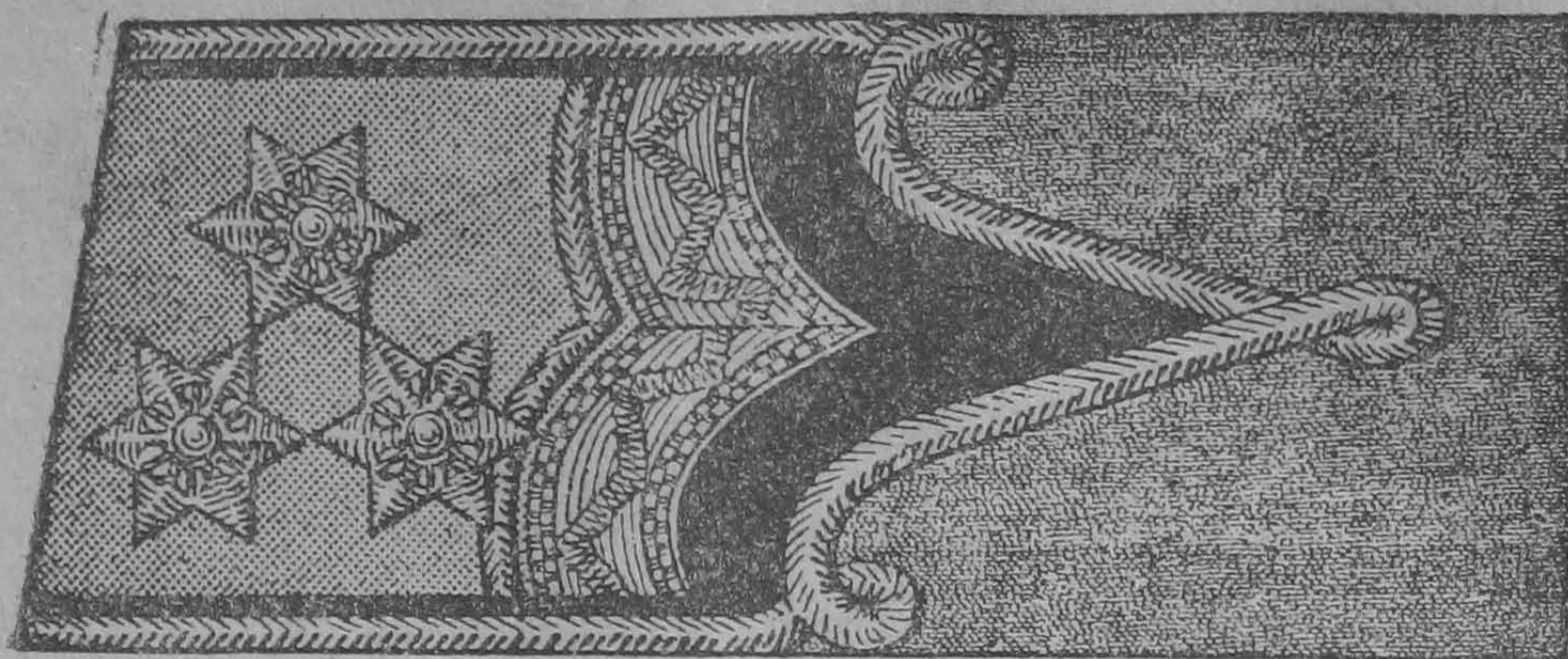
Aranyzsinórozás és aranypaszomány mindennemű egyenruhán csak tiszteket illet meg.

Polgári ruha viselése szolgálaton kívül csakis tiszteknek van megengedve.

A lőfegyver viselésére nézve a fennálló csendőrségi szabályok érvényesek.

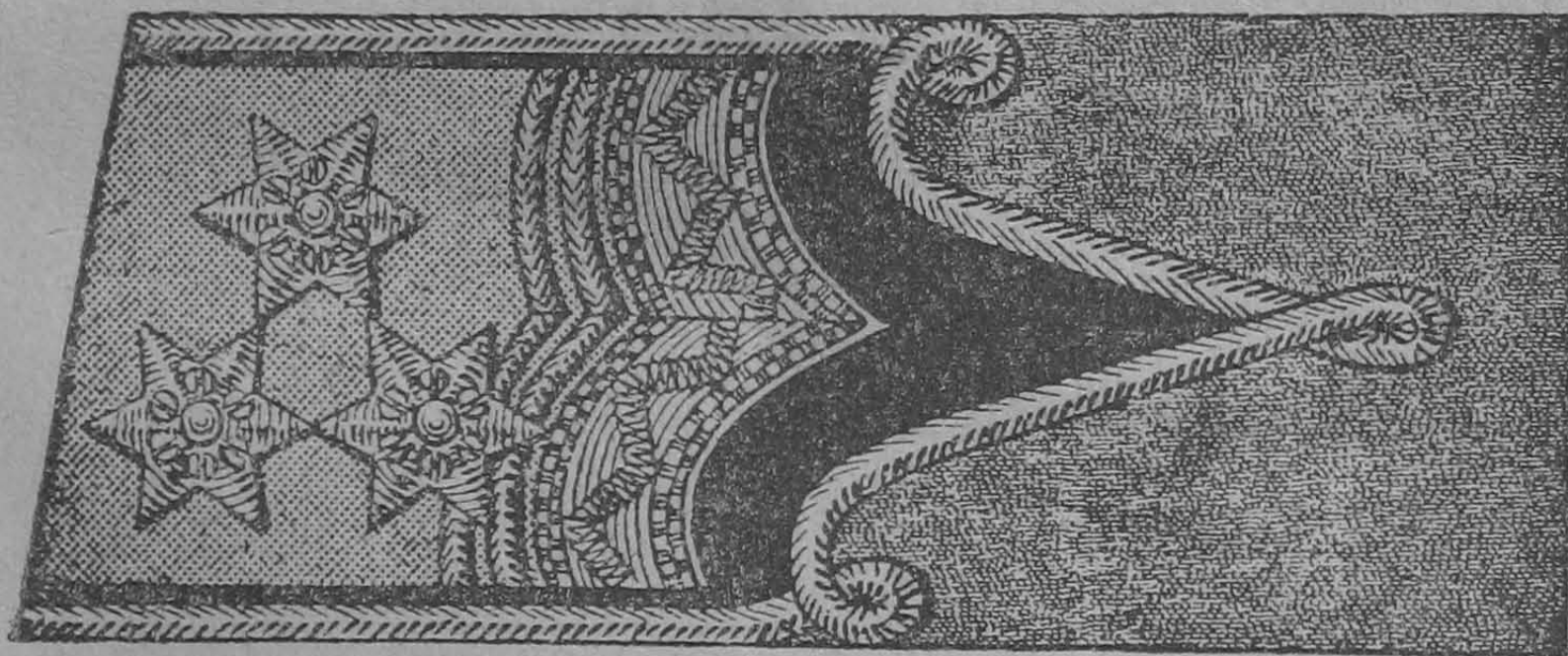
Rangosztályba nem sorolt havidíjasok.

III. osztályu tiszthelyettes.

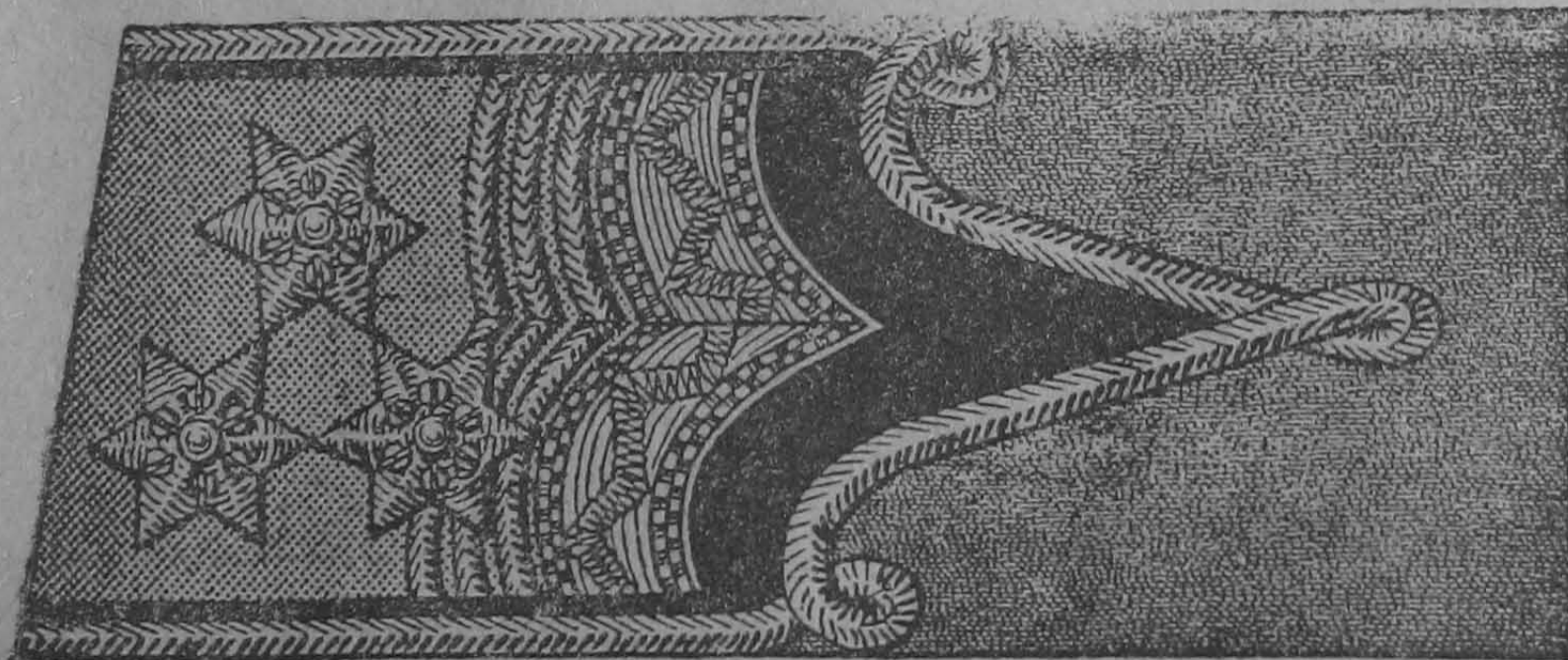
2. rajz.

II. osztályu tiszthelyettes.

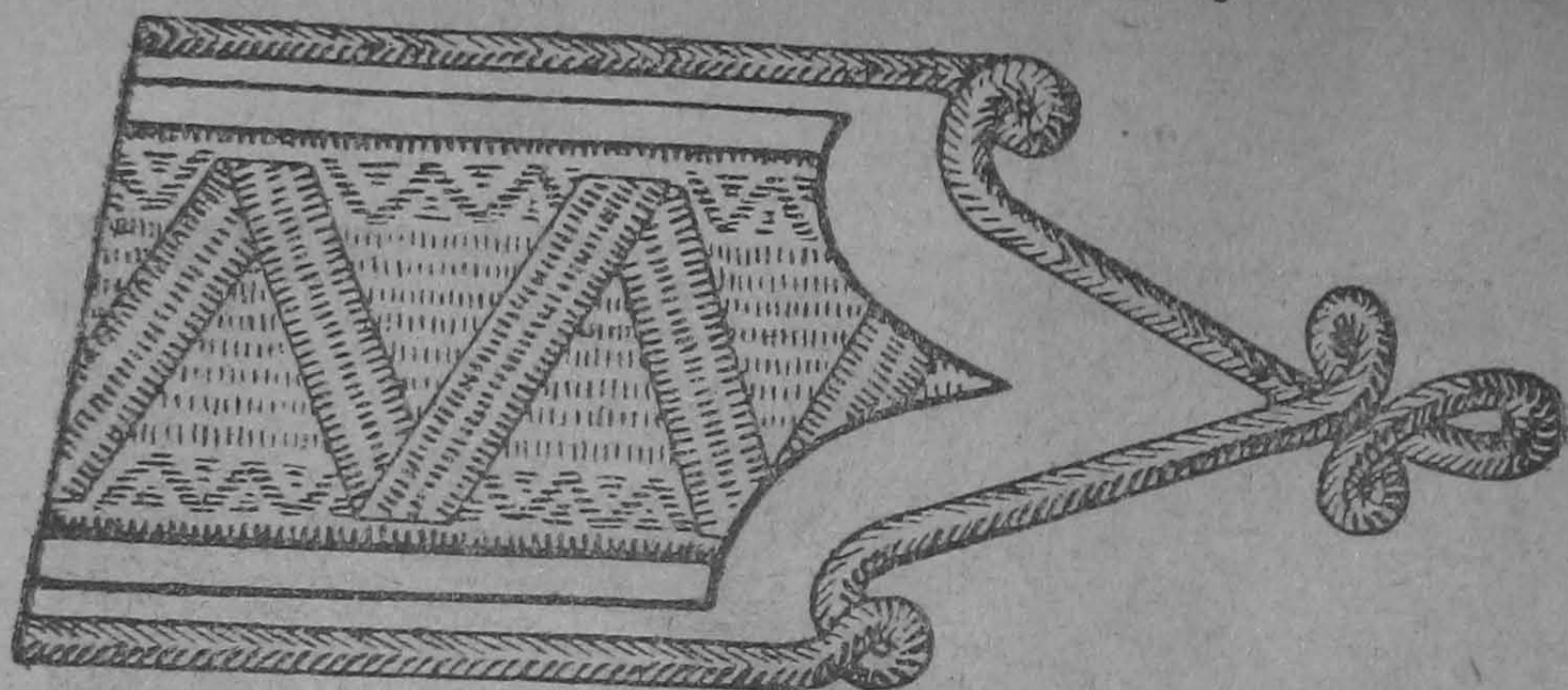
3. rajz.

I. osztályu tiszthelyettes.

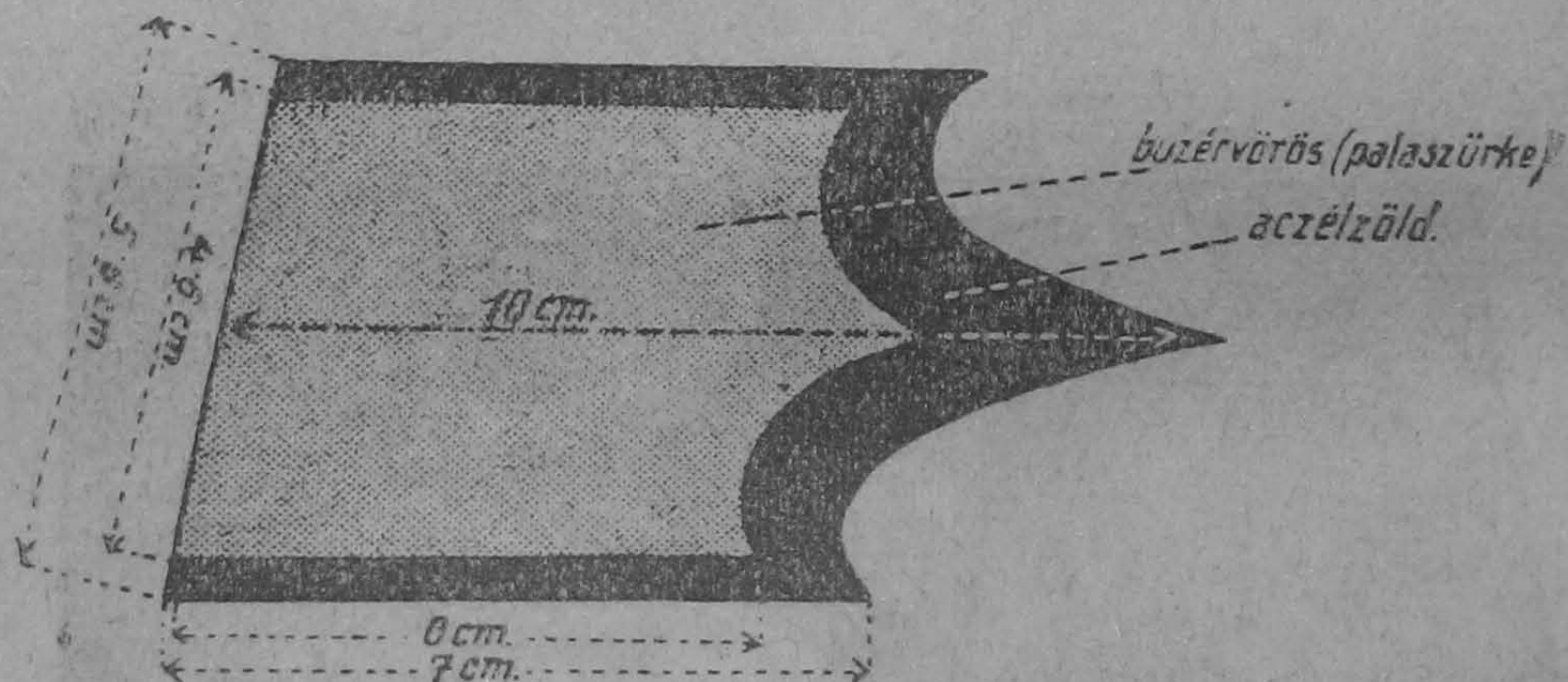
4. rajz.

Csendör törzstisztek gallérja.

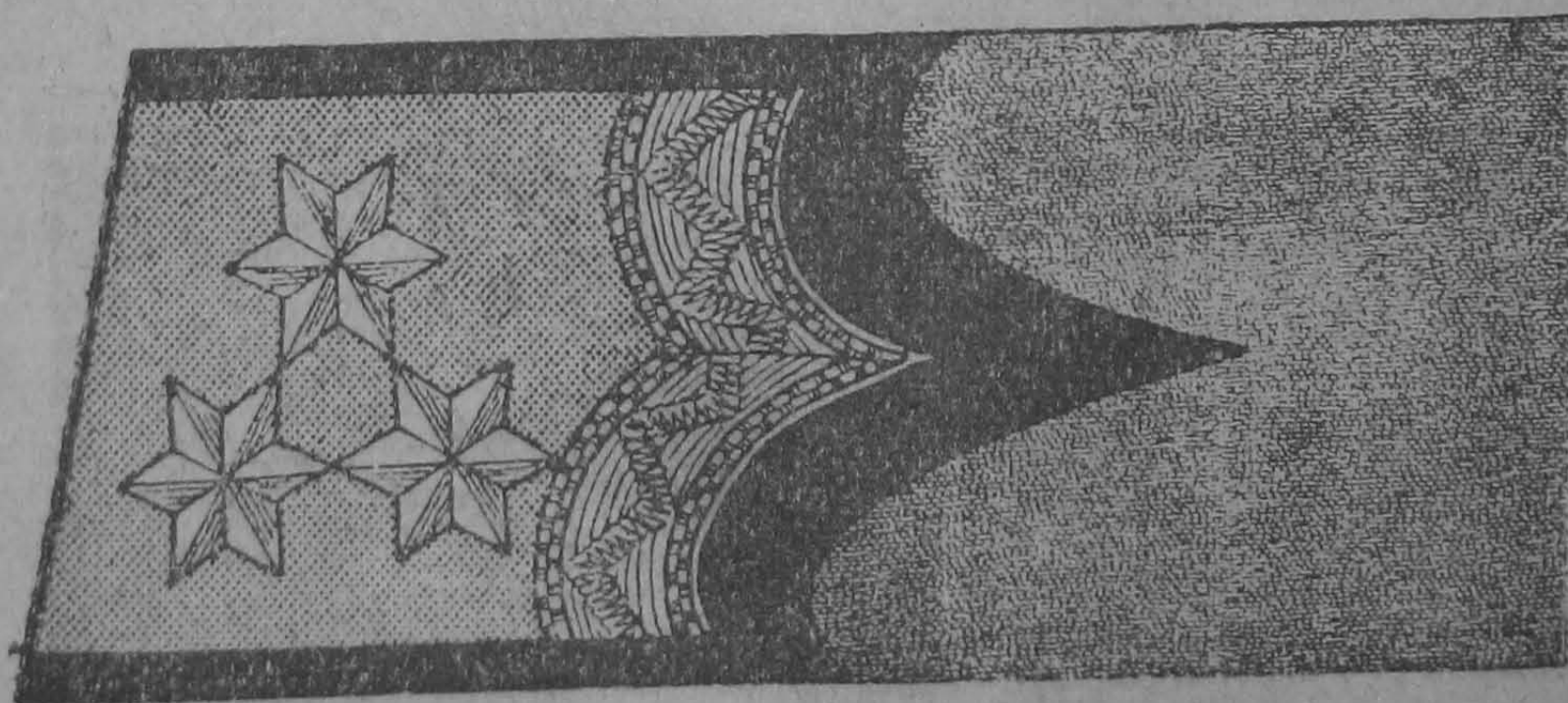
5. rajz.

Csendörségi hajtóka.

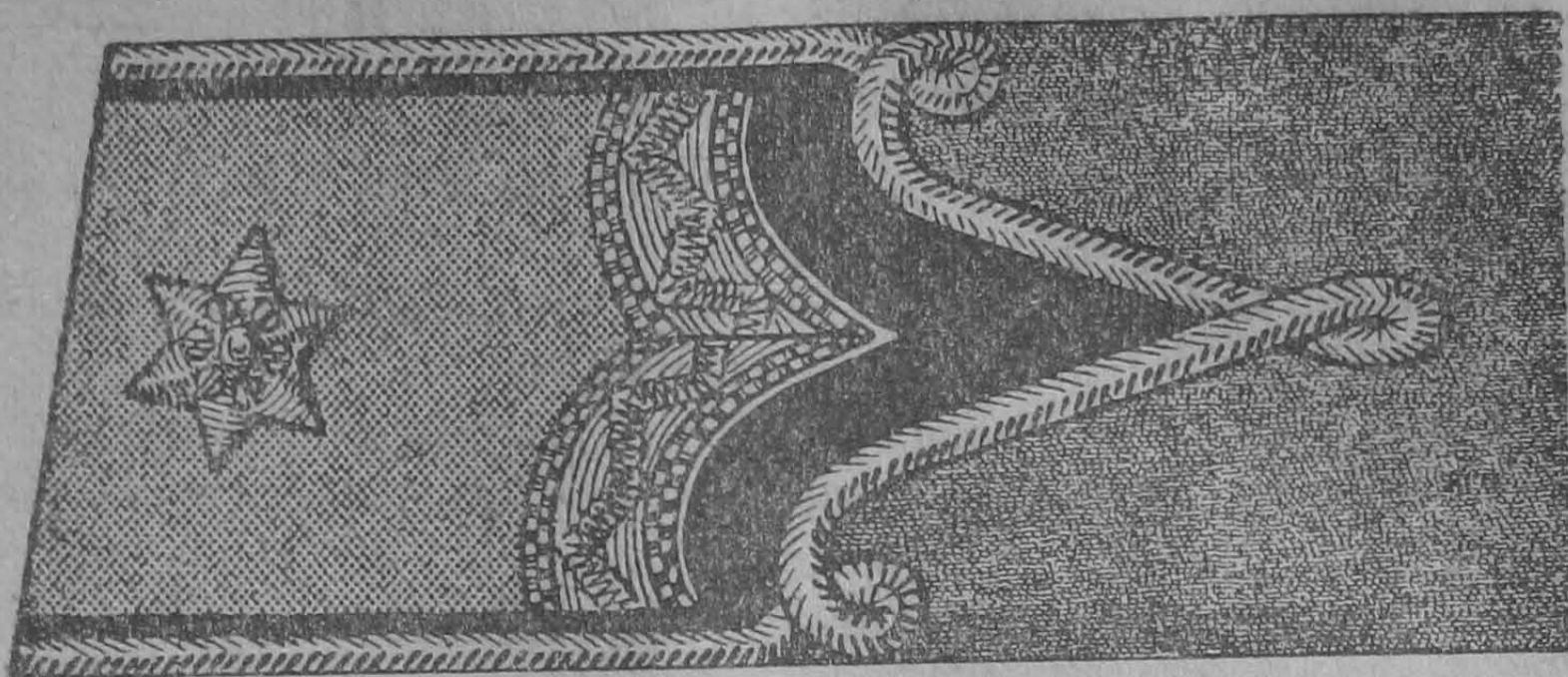
6. rajz.

Csendör.

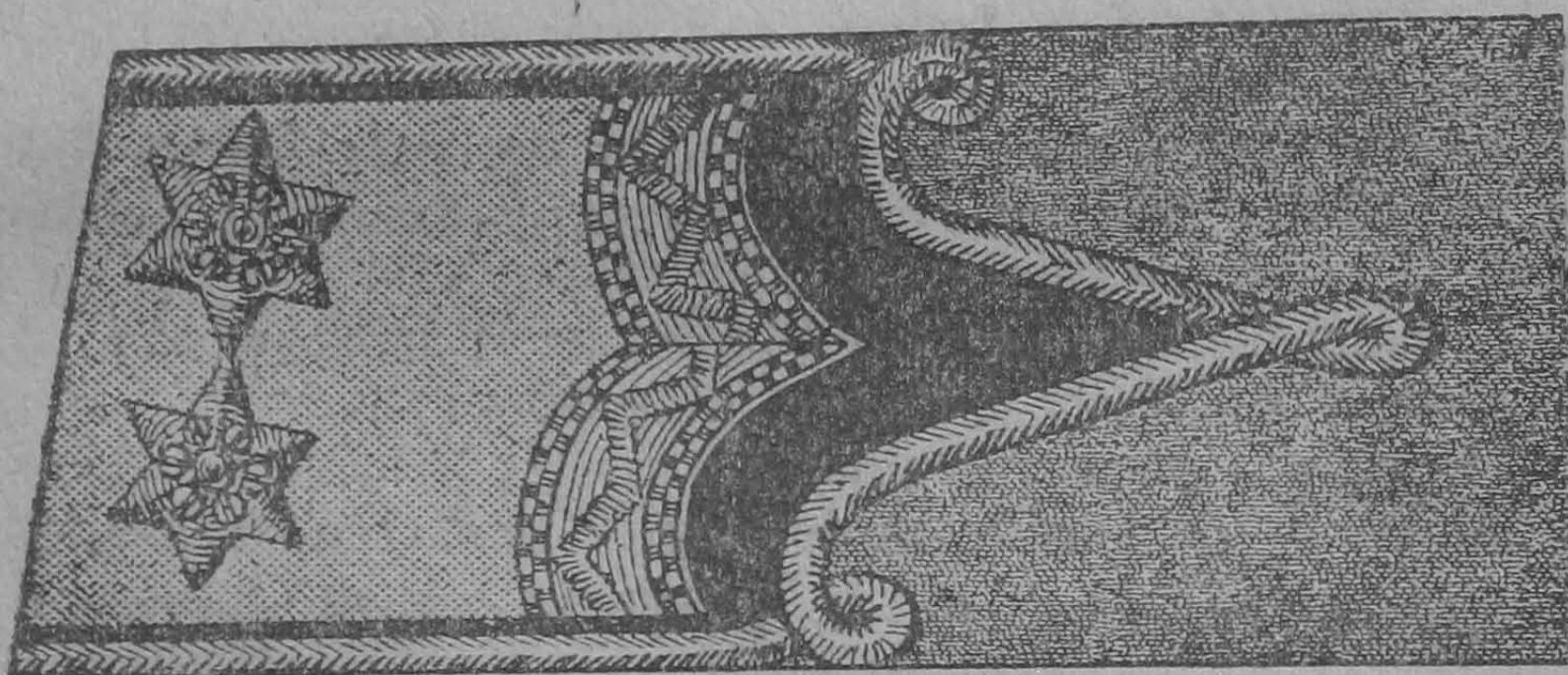
7. rajz.

*Továbbszolgáló altisztek.
Örmester.*

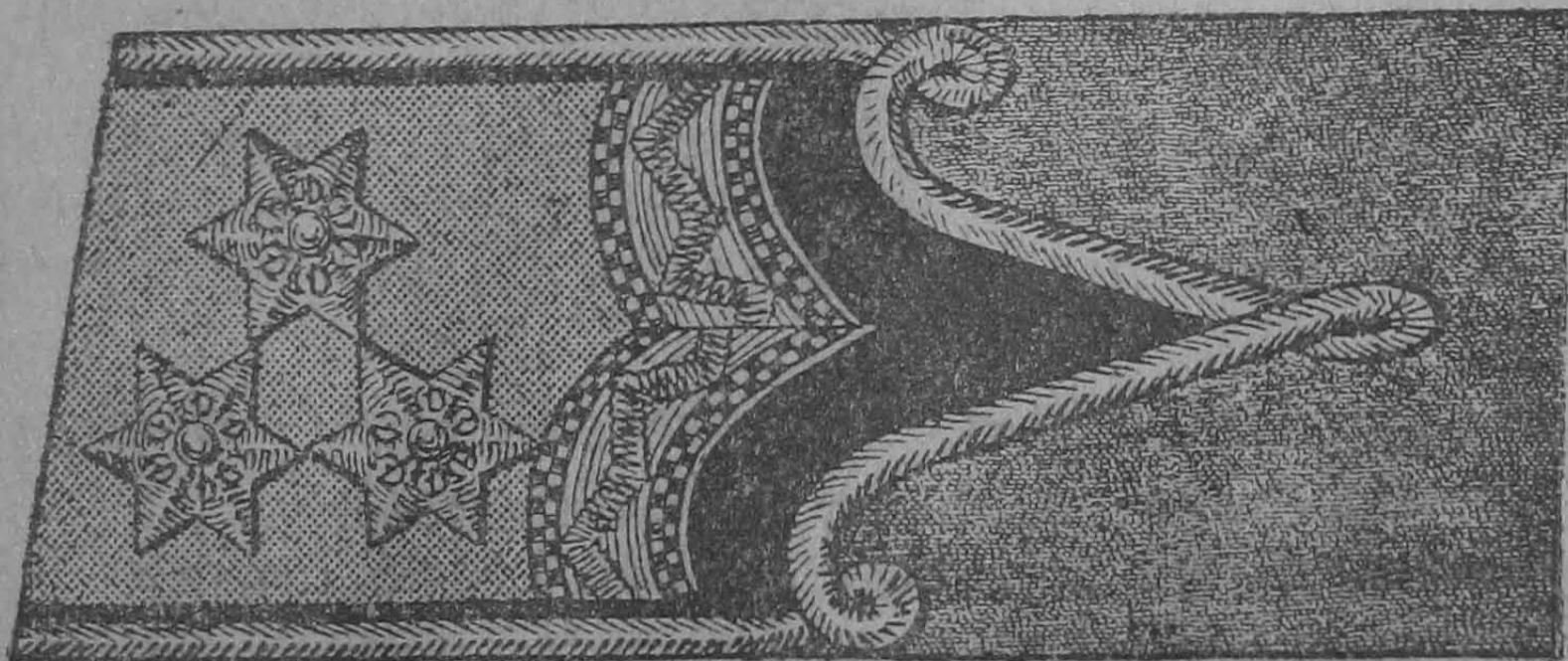
8. rajz.

Törzsörmester.

9. rajz.

Főtörzsörmester.

10. rajz.